



## TEMA-CHEIE<sup>1</sup>

### CEDO/UE

## Hotărârile de referință ale CEDO privind dreptul Uniunii Europene

(Ultima actualizare: 31.08.2024)

### Introducere

Această temă-cheie reunește hotărâri de referință, clasificate pe domenii, prin care Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin care Curtea Europeană a Drepturilor Omului și-a construit propria abordare asupra dreptului Uniunii Europene. Scopul acesteia este de a oferi o prezentare generală a elementelor fundamentale și a principiilor cheie stabilite în jurisprudență.

### Responsabilitatea statelor membre UE

- *X și X împotriva Republicii Federale Germania*, decizia Comisiei, 1958: Responsabilitatea statului în cazurile în care obligațiile prevăzute în Convenție sunt încălcate ca rezultat al unui nou acord internațional semnat de stat (în cauză, Acordul de la Paris din 1954).
- *Tête împotriva Franței*, decizia Comisiei, 1987: Responsabilitatea statului conform Convenției nu este afectată de transferul de competențe către Comunitățile Europene.
- *Cantoni împotriva Franței* (MC), 1996: Responsabilitatea statului conform Convenției în cazul unei prevederi naționale se bazează cuvânt cu cuvânt pe directiva comunitară.
- *Matthews împotriva Regatului Unit* (MC), 1999: Responsabilitatea statului conform Convenției pentru consecințele aplicării dreptului primar în afara întinderii controlului de validitate al Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE). Drepturile prevăzute de Convenție continuă să fie garantate în cazul în care competențele sunt transferate către organizații internaționale.
- *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei* (MC), 2005: Responsabilitatea statului conform Convenției pentru consecințele aplicării legislației secundare.
- *Boivin împotriva a 34 de state membre ale Consiliului European* (dec.), 2008: Responsabilitatea statului conform Convenției nu se angajează în contextul unui litigiu (i) care ține de ordinea juridică internă a unei organizații internaționale care are personalitate juridică diferită de a statului său membru și (ii) în care acele state nu au intervenit în mod direct sau indirect.

### Condiții de admisibilitate

- *Confédération Française Démocratique du Travail împotriva Comunităților Europene*, decizia Comisiei, 1978: Inadmisibilitate *ratione personae* a cererilor împotriva Comunităților Europene, care nu sunt părți la Convenție.

<sup>1</sup> Întocmită de Grefă. Nu obligă Curtea.

Prezenta traducere este publicată cu acordul Consiliului European și al Curții Europene a Drepturilor Omului și reprezintă responsabilitatea exclusivă a Institutului European din România.

## Protecție echivalentă

---

- *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei* (MC), 2005:
  - Echivalența identificată între protecția drepturilor fundamentale asigurată prin dreptul Uniunii și prin Convenție;
  - Cererea unui stat membru întemeiată pe legislație secundară este considerată conformă cu Convenția („prezumția *Bosfor*”);
  - Aplicarea prezumției de conformitate este supusă la două condiții: lipsa oricărei puteri de apreciere din partea autorităților naționale și desfășurarea întregului potențial al mecanismului de control prevăzut de dreptul Uniunii;
  - Răsturnarea unei asemenea prezumții de la caz la caz dacă protecția drepturilor garantate de Convenție este în mod vădit deficitară, caz în care interesul cooperării internaționale este depășit de rolul Convenției ca instrument constituțional al ordinii publice europene.
- *Michaud împotriva Franței*, 2012: Inaplicabilitatea prezumției *Bosfor* atunci când nu a fost valorificat întregul potențial al mecanismului de control prevăzut de dreptul Uniunii (în acest caz, lipsa jurisprudenței relevante a CJUE).
- *Boivin împotriva a 34 de state membre ale Consiliului European* (dec.), 2008: În cazul în care nu este identificată nicio „echivalență” între protecția drepturilor conform Convenției și a celor protejate conform ordinii juridice a unei organizații internaționale (în cauza de față, Organizația Internațională a Muncii – OIM), prezumția *Bosfor* nu se aplică și Curtea nu este obligată să examineze dacă această prezumție poate fi respinsă în acest litigiu.
- *Cooperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij U.A. împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2009:
  - Aplicabilitatea prezumției *Bosfor* procedurilor urmate în cadrul sistemului juridic al UE și care rezultă din intervenția unui stat membru (în cauza de față, o cerere de decizie preliminară în fața CJUE);
  - Răsturnarea acestei prezumții în situația în care protecția drepturilor garantate de Convenție este vădit deficitară.
- *Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019:
  - Prezumția *Bosfor* nu este aplicabilă în cazul în care statului i se acordă o putere discreționară în punerea în aplicare a directivelor care stabilesc sistemul european comun de azil;
  - Aprecierea conformității cu art. 3 și art. 5 din Convenție se realizează prin intermediul măsurilor naționale în temeiul art. 33, art. 38 și art. 43 din Directiva 2013/32/UE<sup>2</sup>, care oferă statelor posibilitatea desfășurării unei examinări a cererilor pentru protecția internațională a fondului și care să stabilească în schimb dacă se poate presupune în mod rezonabil că altă țară va desfășura examinarea pe fond sau va asigura protecția solicitantului de azil;
  - Încălcarea art. 3 din Convenție de către Ungaria (obligația procedurală de a evalua riscurile unui tratament contrar art. 3 pentru solicitanți). Orice stat care dorește să îndepărteze un solicitant de azil către o țară terță intermediară fără a examina pe fond cererea de azil are datoria de a examina minuțios chestiunea dacă există sau nu un risc real pentru solicitantul de azil de a-i fi refuzat accesul, în țara terță de destinație, la o procedură de azil adecvată care să îl/o protejeze împotriva returnării.

---

<sup>2</sup> Directiva 2013/32/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale.

## Recunoașterea reciprocă (în general)

---

- *Avotiņš împotriva Letoniei* (MC), 2016:
  - Reiterarea condițiilor de aplicare a prezumției *Bosfor* în situația unei protecții echivalente;
  - Interdicția unei aplicări automate și mecanice de către instanțele naționale a mecanismelor de recunoaștere reciprocă;
  - În cazurile în care protecția drepturilor garantate de Convenție este vădit deficitară datorită efectului mecanismului recunoașterii reciproce și nu este disponibilă nicio cale de atac conform dreptului Uniunii, instanțele naționale nu se pot abține de la examinarea cererii conform Convenției.

## Mandatul european de arestare

---

- *Pirozzi împotriva Belgiei*, 2018:
  - Obligație prevăzută de Convenție în sarcina autorităților naționale de a citi și de a aplica normele dreptului Uniunii în conformitate cu Convenția;
  - Obligație prevăzută de Convenție în sarcina autorităților naționale de a refuza executarea unui mandat european de arestare în situațiile în care ar avea ca rezultat protecția vădit deficitară a drepturilor garantate de Convenție în statul emitent.
- *Romeo Castaño împotriva Belgiei*, 2019:
  - Refuzul de a transfera o persoană suspectată de omor în baza unui mandat european de arestare poate duce la o încălcare a obligației statelor în cauză de a coopera efectiv între ele pentru a elucida împrejurările omorului și pentru a aduce autorii în fața justiției, în sensul cauzei *Güzelyurtlu* (art. 2, aspect procedural);
  - Această obligație de cooperare nu scutește autoritățile naționale din statul de executare de obligația de a se asigura că transferul persoanei în cauză nu o expune unui risc de rele tratamente (art. 3);
  - Refuzul de a executa un mandat european de arestare din cauza riscului de încălcare a drepturilor prevăzute de Convenție în statul emitent trebuie să aibă un temei factual actualizat și suficient.
- *Bivolaru și Moldovan împotriva Franței*, 2021:
  - Obligație prevăzută de Convenție în sarcina statelor membre UE de a citi și de a aplica normele dreptului Uniunii în conformitate cu Convenția;
  - Încălcarea art. 3 din Convenție în cazul în care mandatul european de arestare este executat în pofida unui temei factual suficient făcând posibil un risc real de rele tratamente pentru persoana din statul emitent.

## „Regulamentul Dublin II”<sup>3</sup>

---

- *M.S.S. împotriva Belgiei și Greciei* (MC), 2011:
  - Inaplicabilitatea prezumției *Bosfor* în cazul în care statul dispune de o marjă de apreciere în punerea în aplicare a Regulamentului „Dublin II”;

---

<sup>3</sup> Regulamentul Consiliului (CE) nr. 343/2003 din 18 februarie 2003 de stabilire a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de azil prezentate într-unul dintre statele membre de către un resortisant al unei țări terțe.

- Riscul de încălcare a art. 3 (condiții de detenție și condiții de viață) și art. 13 (deficiențe în procedura de azil și risc de returnare în lanț) în cazul în care un transfer este executat în conformitate cu Regulamentul „Dublin II.
- *Tarakhel împotriva Elveției* (MC), 2014:
  - Încălcare a art. 3 din Convenție în cazul în care solicitanții de azil sunt returnați în țara de sosire inițială, pentru motivul situației existente în sistemul de primire al acelei țări;
  - Lipsa informațiilor detaliate și credibile cu privire la facilitățile concrete de primire la destinație;
  - Lipsa garanțiilor individuale că reclamanții vor fi sprijiniți într-o manieră adaptată vârstei fragede a copiilor și că acea familie va rămâne împreună.
- *A.M.E. împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2015: Cerere inadmisibilă întrucât nu există elemente care să stabilească faptul că returnarea reclamantului în conformitate cu Regulamentul „Dublin II” în țara de sosire inițială din Uniunea Europeană, din punct de vedere material, fizic sau psihologic, ar prezenta un risc suficient de real și iminent de a se confrunta cu greutăți atât de severe încât să intre în sfera de aplicare a art. 3.

## Răpirea de copii

---

- *Šneersone și Kampanella împotriva Italiei*, 2011:
  - Interdicție a aplicării automate a mecanismelor de returnare a copiilor răpiți prevăzută de Convenția de la Haga din 1980<sup>4</sup>;
  - Obligație în sarcina instanțelor naționale de a realiza o examinare aprofundată, adoptând o abordare *in concreto*, a condițiilor de returnare a copilului, în special ținând cont de cele mai bune interese ale fiecăruia precum și de situația întregii familii și de o serie întreagă de factori de ordin faptic, emoțional, psihologic, material și medical;
  - În cazul în care o asemenea examinare aprofundată stabilește „riscul grav” ca returnarea copilului să fie contrară intereselor sale, executarea obligațiilor în temeiul Convenției de la Haga sau al Regulamentului „Bruxelles IIa”<sup>5</sup> ar încălca art. 8 din Convenție.
- *Royer împotriva Ungariei*, 2018:
  - Obligație în sarcina instanțelor naționale de a realiza o examinare *in concreto* cu privire la condițiile returnării copilului;
  - Interdicție a aplicării automate a mecanismului de recunoaștere reciprocă stabilit în conformitate cu art. 11 alin. (8) din Regulamentul „Bruxelles IIa”;
  - În cazul în care există un „risc grav” ca drepturile fundamentale ale copilului să fie încălcate, art. 8 din Convenție împiedică returnarea copilului cu excepția cazului în care există garanții adecvate și, în eventualitatea unui risc cunoscut, doar dacă statul în care copilul își are reședința obișnuită pune în aplicare măsuri concrete de protecție.

## Hotărârile preliminare

---

- *Ullens de Schooten și Rezabek împotriva Belgiei*, 2011:
  - Convenția nu garantează dreptul la trimiterea cauzei de către instanța națională la o altă instanță pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare;

<sup>4</sup> Convenția din 25 octombrie 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii.

<sup>5</sup> Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000.

- Obligația instanțelor naționale, în temeiul art. 6 din Convenție, de a motiva respingerea cererii de decizie preliminară a unei părți la proces;
- Obligația în sarcina instanțelor naționale ale căror hotărâri nu pot forma obiectul unei căi de atac în dreptul intern de a motiva refuzul lor de a sesiza CJUE cu titlu preliminar în lumina excepțiilor prevăzute în jurisprudența CJUE (*Cilfit*<sup>6</sup>);
- Curtea nu verifică dacă motivele de refuz sunt conforme cu dreptul Uniunii, ci doar dacă aceste motive sunt întemeiate pe jurisprudența *Cilfit* a CJUE.
- *Dhahbi împotriva Italiei*, 2014:
  - Obligația în sarcina instanțelor naționale ale căror hotărâri nu pot forma obiectul unei căi de atac în dreptul intern de a motiva refuzul lor de a sesiza CJUE cu titlu preliminar în lumina excepțiilor prevăzute în jurisprudența CJUE;
  - În speță, refuzul de a sesiza CJUE cu titlu preliminar nu a fost motivat.
- *Baydar împotriva Țărilor de Jos*, 2018: Admiterea respingerii unei cereri printr-o motivare sumară care nu se referă în mod explicit la trimiterea preliminară la CJUE.
- *Sanofi Pasteur împotriva Franței*, 2020: Obligația instanței naționale de a se referi în mod explicit, în lumina circumstanțelor cauzei, la una din cele trei situații prevăzute în Hotărârea *Cilfit* a CJUE cu condiția ca cererea de decizie preliminară să fie formulată precis în conformitate cu cerințele dreptului intern și ca recursul în casație să nu fi fost respins ca inadmisibil sau nefondat din motive temeinice.
- *Georgiou împotriva Greciei*, 2023: Recomandarea de redeschidere a procedurii judiciare a avut ca rezultat refuzul, nemotivat, al instanței supreme a statului pârât de a solicita o decizie preliminară.

## Eroare vădită de drept

---

- *Spasov împotriva României*, 2022:
  - Încălcarea art. 6 din Convenție în cazul în care instanțele naționale au comis o eroare vădită de drept, întemeind condamnarea reclamantului pe o interpretare greșită a dreptului Uniunii și pe dispoziții naționale care încalcă în mod evident acest drept;
  - Încălcarea se bazează pe o constatare a Comisiei Europene potrivit căreia dreptul intern era incompatibil cu dreptul Uniunii.

## Trimiteri suplimentare

---

### Ghiduri privind jurisprudența:

- Ghidul privind dreptul Uniunii Europene în jurisprudența Curții

### Alte teme-cheie:

- Obligația de motivare a refuzului de a sesiza CJUE cu titlu preliminar

## REFERINȚE CHEIE DE JURISPRUDENȚĂ

- *X și X împotriva Republicii Federale Germania*, nr. 235/56, Decizia Comisiei din 10 iunie 1958, anuarul 2 (art. 6 § 1: inadmisibilă – în mod vădit nefondată);

---

<sup>6</sup> Hotărârea Curții de Justiție a Comunităților Europene din 6 octombrie 1982, *CILFIT și alții*, 283/81, EU:C:1982:335

- *Confédération Française Démocratique du Travail împotriva Comunității Europene*, nr. 8030/77, Decizia Comisiei din 10 iulie 1978, Decizii și Rapoarte 13 (art. 11, art. 13 și art. 14 : inadmisibilă – incompatibilitate *ratione personae*);
- *Tête împotriva Franței*, nr. 11123/84, Decizia Comisiei din 9 decembrie 1987, Decizii și Rapoarte 54 (art. 3 din Protocolul nr. 1, art. 13 și art. 14: inadmisibilă – în mod vădit nefondată);
- *Cantoni împotriva Franței* (MC), nr. 17862/91, CEDO 1996-V (neîncălcarea art. 7);
- *Matthews împotriva Regatului Unit* (MC), nr. 24833/94, CEDO 1999-I (neîncălcarea art. 3 din Protocolul nr. 1);
- *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei* (MC), nr. 45036/98, CEDO 2005-VI (neîncălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1);
- *Boivin împotriva a 34 de state membre ale Consiliului Europei* (dec.), nr. 73250/01, CEDO 2008 (art. 6 § 1, art. 13 și art. 14: inadmisibilă – incompatibilitate *ratione personae*);
- *Coöperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij U.A. împotriva Țărilor de Jos* (dec.), nr. 13645/05, CEDO 2009 (art. 6 § 1: inadmisibilă – în mod vădit nefondată);
- *M.S.S. împotriva Belgiei și Greciei* (MC), nr. 30696/09, CEDO 2011 (încălcarea art. 3 și art. 13 coroborat cu art. 3);
- *Šneersoni și Campanella împotriva Italiei*, nr. 14737/09, 12 iulie 2011 (încălcarea art. 8 cu privire la primul reclamant; neîncălcarea art. 8 cu privire la cel de-al doilea reclamant);
- *Ullens de Schooten și Rezabek împotriva Belgiei*, nr. 3989/07 și 38353/07, 20 septembrie 2011 (neîncălcarea art. 6 § 1);
- *Michaud împotriva Franței*, nr. 12323/11, CEDO 2012 (neîncălcarea art. 8);
- *Dhahbi împotriva Italiei*, nr. 17120/09, 8 aprilie 2014 (neîncălcarea art. 6 § 1 și art. 14 coroborat cu art. 8);
- *Tarakhel împotriva Elveției* (MC), nr. 29217/12, CEDO 2014 (extrase) (încălcarea art. 3);
- *A.M.E. împotriva Țărilor de Jos* (dec.), nr. 51428/10, 13 ianuarie 2015 (art. 3: inadmisibilă – în mod vădit nefondată);
- *Avotiņš împotriva Letoniei* (MC), nr. 17502/07, 23 mai 2016 (neîncălcarea art. 6 § 1);
- *Royer împotriva Ungariei*, nr. 9114/16, 6 martie 2018 (neîncălcarea art. 8);
- *Pirozzi împotriva Belgiei*, nr. 21055/11, 17 aprilie 2018 (neîncălcarea art. 5 § 1 și art. 6 § 1);
- *Baydar împotriva Țărilor de Jos*, nr. 55385/14, 24 aprilie 2018 (neîncălcarea art. 6 § 1);
- *Romeo Castaño împotriva Belgiei*, nr. 8351/17, 9 iulie 2019 [încălcarea art. 2 (aspect procedural)];
- *Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), nr. 47287/15, 21 noiembrie 2019 (încălcarea art. 3);
- *Sanofi Pasteur împotriva Franței*, nr. 25137/16, 13 februarie 2020 (încălcarea art. 6 § 1);
- *Bivolaru și Moldovan împotriva Franței*, nr. 40324/16 și 12623/17, 25 martie 2021 (încălcarea art. 3);
- *Spasov împotriva României*, nr. 27122/14, 6 decembrie 2022 (încălcarea art. 6 § 1 și art. 1 din Protocolul nr. 1);
- *Georgiou împotriva Greciei*, nr. 57378/18, 14 martie 2023 (încălcarea art. 6 § 1).